

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

Lõimitud aine- ja keeleõpe: müüdid ja meetodid

Aleksandra Ljalikova

Tallinna Ülikooli keeledidaktika dotsent

Haridustöötajate konverents

“Mida on üleminekul õppida keelekümblusest?”

21. november 2024

TALLINNA ÜLIKOOL

Tänapäevane kontekst

- Geopoliitika - 23.02.2022
Venemaa agressioon
Ukraina vastu
- Keelepoliitika -
eestikeelsele haridusele
üleminek (Riigikogu
seadusemuudatused
12.12.2022)
- Keeled on relvastunud
(Kamusella, 2018)
- on lisandunud
julgeoleku perspektiiv
(EIM 2023)
- 18 säästva arengu
eesmärki 2030
(UNESCO)
- Hariduse tulevik: õppija ja
õpetaja kompass (OECD
2030), (*well-being*)
- on lisandunud
holistiline perspektiiv:
elukvaliteedi, heaolu
tõstmise ja ühiskonna
mitmekesistamine

TALLINNA ÜLIKOOL

<https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>

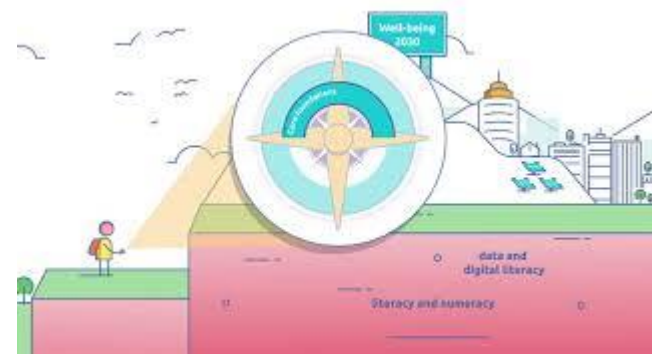
TALLINNA ÜLIKOOL

Kaasrahastatud
Euroopa Liit

Eesti
tulevikuks

<https://www.oecd.org/en/data/tools/oecd-learning-compass-2030.html>

Kui KEEL oleks mäng, mis mängukomplekt see oleks?

Mõttemängud

Strateegilised
lauamängud

Koostöö- ja
rollilauamängud

Konstruktor

Mis on keel?

Süsteemifunktsionaalne keeleteooria järgi

Keel kui semiootiline süsteem (**kujutuslik** metafunktsioon, nt kujutab maailma, kogemusi, objekte, protsesse)

Keel kui sotsiaalne vahend (**suhestuslik** metafunktsioon, nt identiteedi loomine, suhtluseesmärgid, suhtumine, modaalsus ja sotsiaalsed rollid)

Keel kui valikute kogum (**tekstuaalne** metafunktsioon, nt reeglipärane grammatikasüsteem, teksti sidusus, voolavus ja vastavus kontekstile)

(SFL; Halliday 1985; Halliday, Matthiessen 2014)

TALLINNA ÜLIKOOL

Mis on õppimine?

“Õppimine on semiootiline protsess (Halliday 1993: 93), **mis seob loomuldas keelelise arengu inimese muu arenguga**. Keele roll õppimisel on **kolmetahuline**, see seisneb nii **keeles õppimises**, **keeles kohtas õppimises** kui ka **keeles kaudu õppimises**.” (Halliday 1993: 113 in Aruvee, 2023:12-13)

Keel ja akadeemiline edukus

Pikiuuringud toovad välja **seose** keeleoskuse ja õppimise edukuse vahel kõrgkoolis.

Matemaatika oskus ei ennusta kõrgkoolis õppimise edukust.

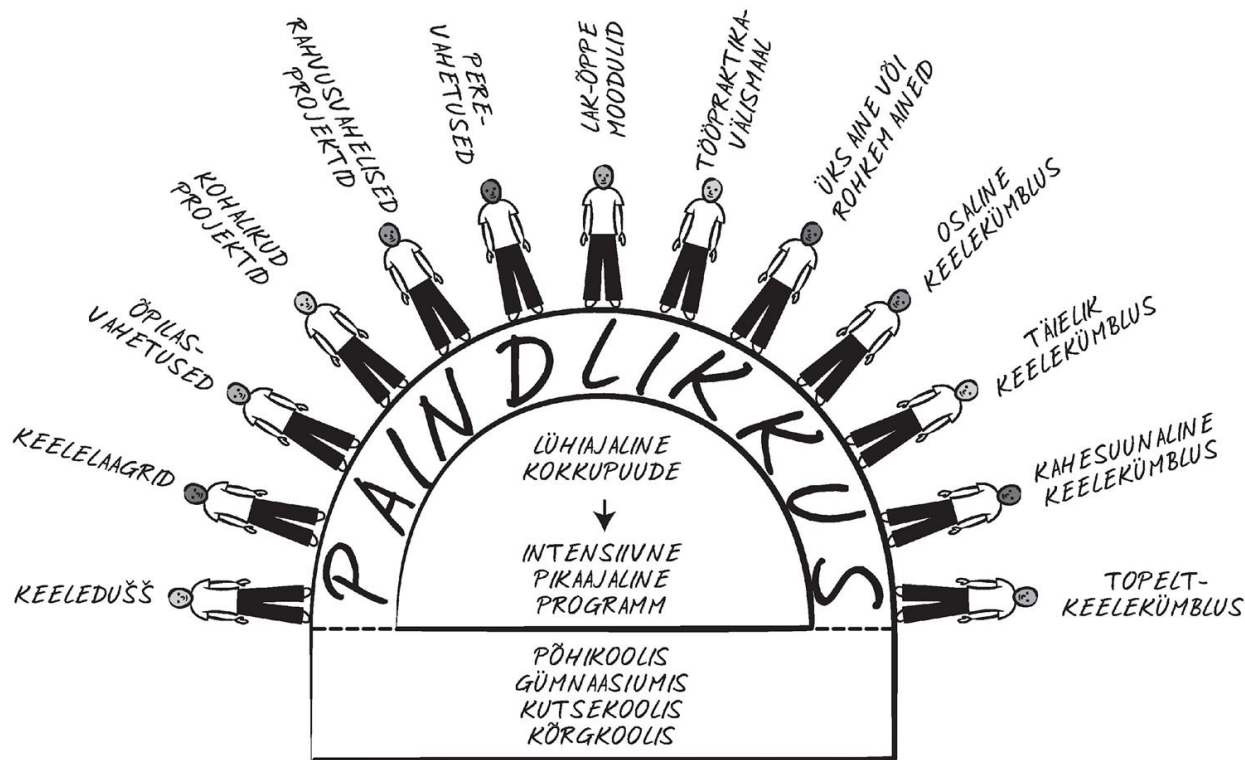
2012-2018, Odisee University College, Belgia, flaamikeelne kõrgkool - N= 8 052 esimese õppeaasta tudengid (An de Moor, 2023).

Mida tähendab üleminek eestikeelsele õppele?

2000. aastatel kujunenud mudel

LAK-ÕPPE MITU NÄGU

(Mehisto et al. 2010)

Keelepoliitika kriitika

“Eestis on keelepoliitika uurimisel ja tulemuslikkuse hindamisel vaadeldud keelepoliitikat **ühesuunalise, ülevalt alla toimiva riigipoolse kontrollimehhanismina**, mille subjektid on institutsioonid (nt haridusasutused), keelegrupid (nt venekeelsed, murrete rääkijad) ja üksikisikud (muulased või eestlased)...

Eesti keelepoliitilises diskursuses domineerib parteideülene **kitsalt keeleteaduslik keelekäsitlus** (keel on kirjakeele norm) ja sellest tulenevalt **normeeriv ja kaitsev-kontrolliv paradigma**. **Keelenormi kaitse** on seotud eesti identiteedi ja rahvuse säilimisega (EKAS: 6) ...”

(Siiner ja Vihalemm 2013:81)

TALLINNA ÜLIKOOL

“nõudmisi esitatakse ja kontrolli teostatakse **alles gümnaasiumi tasemel ja täiskasvanutele**. Kuigi **koolieelsete** lasteasutuste seadusesse on sisse kirjutatud eesti keele õppe kohustus muu õppekeelega lasteasutustes (§ 8), **ei kata** selle olemasolu **sisulisi vajadusi...**”

(Siiner ja Vihalemm 2013:89)

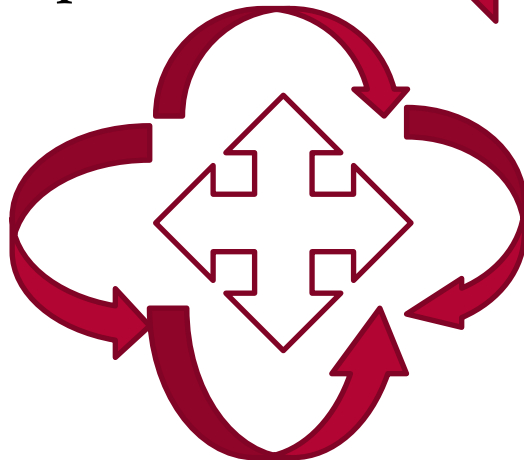
Kakskeelse hariduse teoreetiline raamistik (Ofelia García, 2009)

Monoglossic:

- Subtraktiivne $K1 + K2 - K1 \rightarrow K2$
- Aditiivne ehk liituv $K1 + K2 = K1 + K2$

Heteroglossic:

- Rekursiivne (nt pärandkeeled)
- Dünaamiline

TALLINNA ÜLIKOOL

Õpetajate hoiakud õppekeeltesse

2020. a. uuring Eestis veneõppekeelega koolides (N=12) töötavad õpetajad (N = 312) (Rannu, Ljalikova, Poom-Valickis, 2024)

- Gümnaasiumi 60%-40% eestikeelse õppe **nõude heaks kiitmine** (2010.a)
- Eesti ja vene **keeles pädevus** osaoskuste jaotuses, kodukeel, keelekeskkond (enesehinnang)
- **Kogemus** LAK- õpetamisel, haridustase ja selle omandamise riik
- **Hoiakud** (13 väidet - 4 faktorit):

Teises keeles õppimine on ohtlik

Frustratsioon õpetada teises keeles (LAK-õpe)

Emakeeles õppimine on kasutegur venekeelsetele õppijatele

Eesti kui teise keeles õppimine on kasutegur venekeelsetele õppijatele

TALLINNA ÜLIKOOL

Tulemused: alarühm 1

Enesekindlad LAK-õppe optimistid (N = 37)

- kiidavad nõuet heaks,
- LAK-õppe kogemusega,
- hariduse omandanud Eestis,
- heal tasemel keeleoskus eesti keeles,
- algtasemel või kesktasemel keeleoskus vene keeles

TALLINNA ÜLIKOOL

Tulemused: alarühm 2

Õppimist ja õpetamist mõlemas keeles toetavad õpetajad (N = 108)

- pigem kiidavad heaks RÕKi nõuet (N = 62),
- palju kõhklevaid

Pilt on genereeritud

Padlet AI Art studio abil

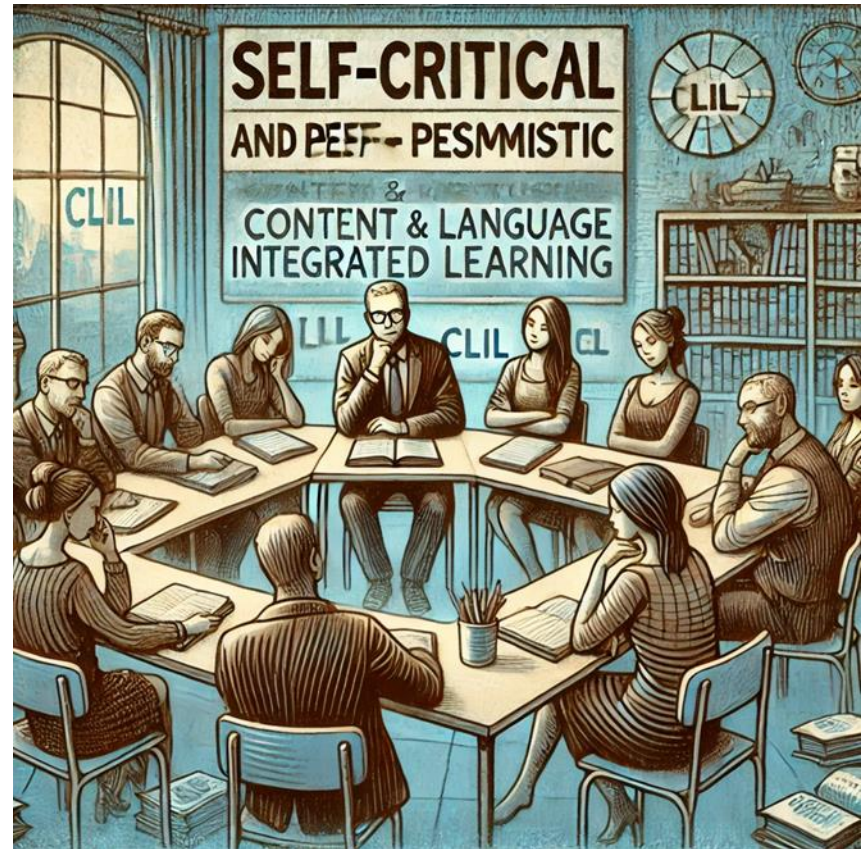

TALLINNA ÜLIKOOL

Tulemused: alarühm 3

Enesekriitiliste LAK-õppe pessimistid (N = 93)

- kodukeel on vene keel,
- **puudub LAK-õppe kogemus,**
- suhtuti ettevaatusega sihtkeelde, nähes selles enim ohte õpilasele,
- kipuvad nõuet eitama (n = 51/93),
- omandanud hariduse vähemalt osaliselt väljaspool Eestit (N = 48) ja
- eesti keele oskus on üldiselt **keskmisel** tasemel.

Pilt on genereeritud ChatGPT abil

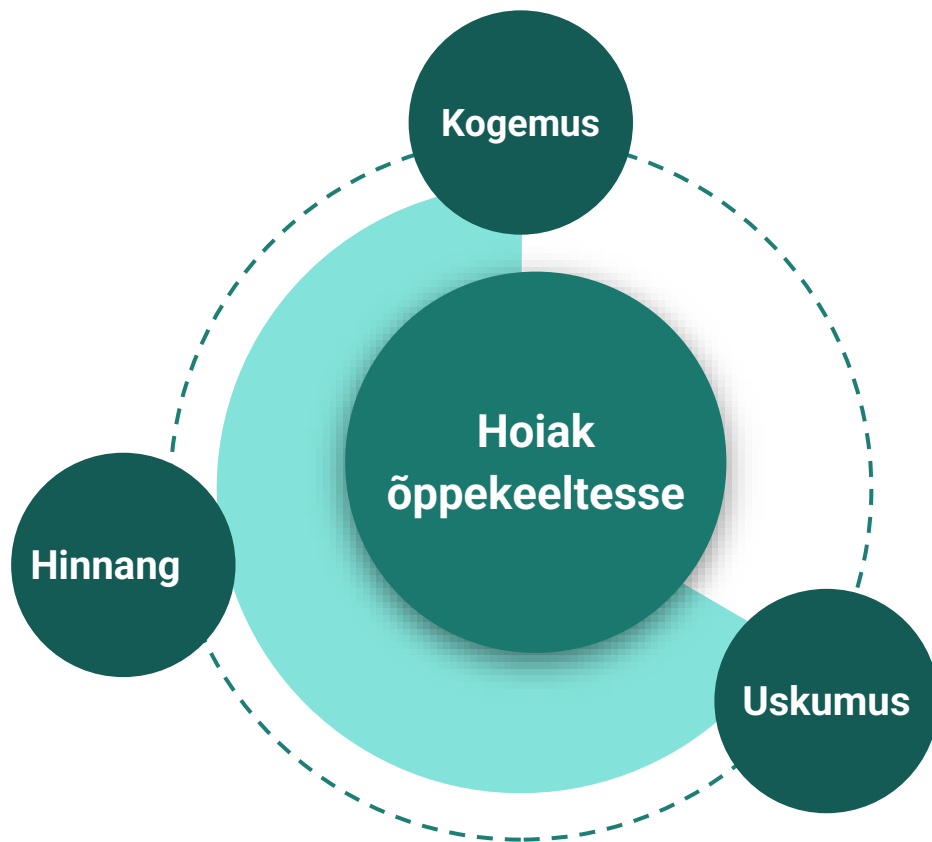
Tulemused: alarühm 4

Enesekindlate LAK-õppe pessimistide alarühm (N = 72) on seotud nõude eitamisega (N = 55), ei väljenda suurt frustratsiooni oma pädevuse üle õpetada teises keeles (LAK-õpe), kuigi veerand neist teatab, et nende eesti keele oskus on **algtasemel** (N = 18).

Pilt on genereeritud Canva ja ChatGPT abil

Hoiaku komponendid (Gallois jt 2009)

- uskumustega seonduv (*cognitive*)
- kogemusega seonduv (*conative*)
- hinnangutega seonduv (*affective*)

Hoiak kui sotsiaalne strateegia: subjektiivne vs objektiivne teadmine -> MÜÜDID

TALLINNA ÜLIKOOL

Kui see on MÜÜT, tõsta parem käsi; kui teaduspõhine MEETOD, tõsta vasak käsi!

LAK-õpe on tõhus, kui....

- Õpetaja annab teadmised õpilasele üle.
- Õpilasi informeeritakse õpiväljunditest.
- Õpetaja lähtub õpikust ja enda koostatud tekstidest.
- Õpetaja räägib terve tunni ladusas sihtkeeles.
- Tunni põhiline õppetegevus on õpetaja kuulamine ja õpiku lugemine.
- Õpetaja esitab küsimusi õpitu kohta ja õpilased vastavad.
- Õpilased täidavad õppeülesandeid peamiselt individuaalselt.
- Õpitulemusi hindab ainult õpetaja.

TALLINNA ÜLIKOOL

LAK-õpe on tõhus, kui...

- Õpetaja annab teadmised õpilasele üle. - **MÜÜT** - Õpimine põhineb kognitiivsel ja sotsiokonstruktivistlikul õpiteoorial (Piaget, Bruneri ja Vögotski järgi)
- Õpilasi informeeritakse õpiväljunditest. - **MÜÜT** - Sotsiaal- kognitiivne teooria (Bandura); enesemääratlemise teooria (Ryani ja Deci)
- Õpetaja lähtub õpikust ja enda koostatud tekstidest. - **OSALISELT MÜÜT** - Tähtis on tekstide ja konteksti autentsus (Ball jt 2015, Coyle 2007)
- Õpetaja räägib terve tunni ladusas sihtkeeles. - **MÜÜT** (kognitiivse kaasatuse raamistik Chi jt; süsteemifunktsionaalne keeleteooria Halliday, Matthiessen)

LAK-õpe on tõhus, kui....

- Tunni põhiline õppetegevus on õpetaja kuulamine ja õpiku lugemine. - **MÜÜT** - (Dale jt 2014) Taotleb kõrgema taseme mõtlemisuskust: analüüsime, anname hinnangut, loome.
- Õpetaja esitab küsimusi õpitu kohta ja õpilased vastavad. - **OSALISELT MÜÜT** - On nõrgad ja tugevad küsimused. Eeldab mitmikkirjaoskust (tekstiline, arvuline jne) kui ka ainekirjaoskust nii suuliselt kui ka kirjalikult. (Dale, Meyer)
- Õpilased täidavad õppeülesandeid peamiselt individuaalselt. - **MÜÜT** - (Chi et al.)
- Õpitulemusi hindab ainult õpetaja. - **MÜÜT** - enesemääratlemise teooria (Ryani ja Deci)

TALLINNA ÜLIKOOL

Kui see on MÜÜT, trambi jalgadega; kui teaduspõhine MEETOD, plaksuta!

LAK-õpe on tõhus, kui....

- Tööjuhised ja õppematerjalid on akadeemilises sihtkeeles.
- Õpetaja arendab kõigepealt õppija igapäevase suhtluskeeles oskust ja alles siis keskendub ainealasele keeleoskusele.
- Vahetunnis õpilased peavad kasutama sihtkeelt.
- Õpetaja räägib ainult sihtkeeles, ei too näiteid teises keeles, ei tõlgi ega ei kasuta muud *lingua franca*'t.
- Õpetaja parandab keelevigu.
- Teadlik ehk õppetegevuse kaudu toimiv õppeviis on kõige tõhusam.

LAK-õpe on tõhus, kui ...

- Tööjuhised ja õppematerjalid on akadeemilises sihtkeeles. - **OSALISELT MÜÜT** - keeletundlik õpetamine (Rossner jt)
- Õpetaja arendab kõigepealt õppija igapäevase suhtluskeeles oskust ja alles siis keskendub ainealasele keeleoskusele. - **MÜÜT** - Taotleb nii suhtluspädevust (BIC) kui ka akadeemilist keelepädevust (CALP) (Cummins). Eeldab mitmikkirjaoskust (tekstiline, arvuline jne) kui ka ainekirjaoskust nii suuliselt kui ka kirjalikult. (Coyle ja Meyer)
- Vahetunnis õpilased peavad kasutama sihtkeelt. - **MÜÜT** - Kognitiivse koormuse teooria (Sweller, 2017); süsteemifunktsionaalne keeleteooria (Halliday, Matthiessen)

Test: juhiste andmine

Joonista või kujuta ette

Laua peal on arvuti.

Arvutist vasakul on raamatud.

Raamatust paremal on telefon.

Arvutist paremal on kruus.

Kognitiivne koormus

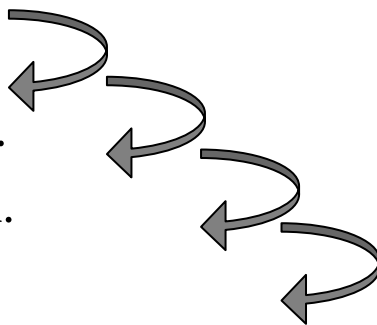
Joonista:

Laua peal on arvuti.

Arvutist vasakul on raamatud.

Raamatust paremal on telefon.

Arvutist paremal on kruus.

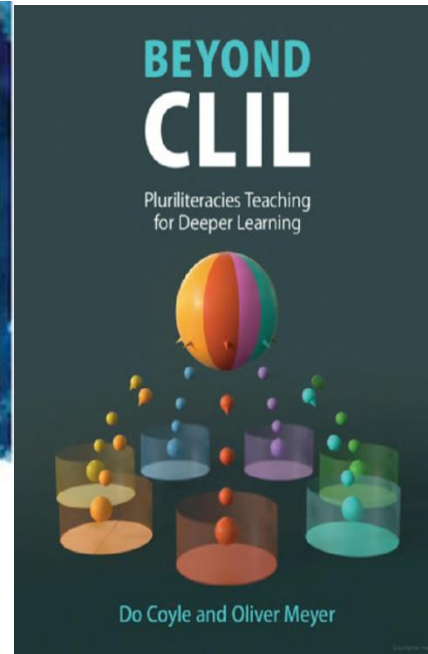
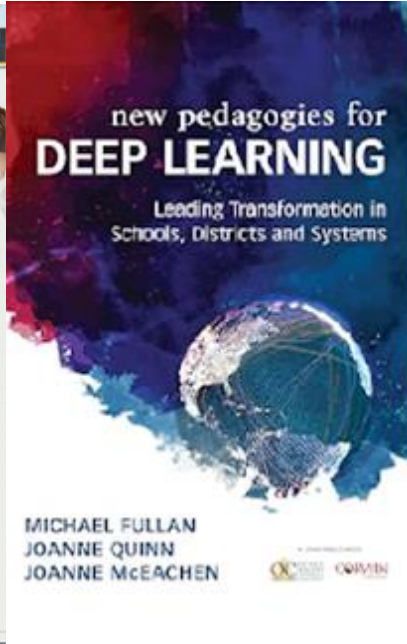
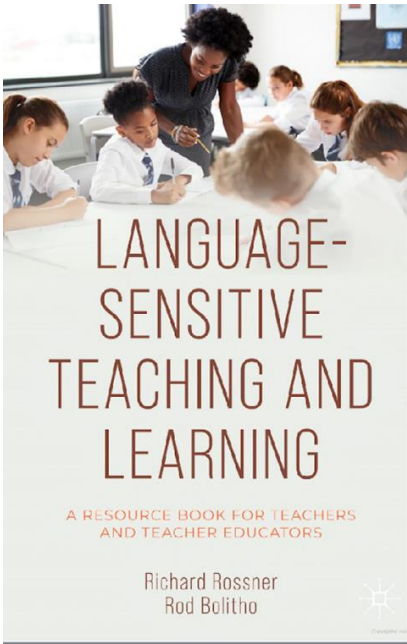
(näide on kohandatud Haridustehnoloogia loengust, autor Kai Pata;
pilt on genereeritud ChatGPT abil)

LAK-õpe on tõhus, kui ...

- Õpetaja räägib ainult sihtkeeles, ei too näiteid teises keeles, ei tõlgi ega ei kasuta muud *lingua franca*'t. - **MÜÜT** - Rakendab sisendi töötlemisel ja väljundi kujundamisel mitmekülgset toestamist / tugivahendeid (*scaffolding*). Väärtustab mitmekultuurilisust ja mitmekeelsust. (Mehisto, Coyle, Dale, Rosner)
- Õpetaja parandab keelevigu. - **OSALISELT MÜÜT** - Kompleksne keelehindamismudel (CAF - keerulisus, korrektsus, ladusus, Skehan& Foster), Tagasi- ja edasiside, edendamise mõtteviis (Mehisto; Fullan; Dweck)

LAK-õpe on tõhus, kui ...

- Teadlik ehk õppetegevuse kaudu toimiv õppeviis on kõige tõhusam - **OSALISELT MÜÜT** - Juhuslik keeleomandamine on väga tõhus nt sihtkeelega kokkupuutumine on määrava tähtsusega sõnavara omandamisel (Ellis 2009, Baird, Argus, Meristo 2022)

-Rossner, R. Bolitho, R. (2023) Language-sensitive teaching and learning

-Fullan, M., Quinn, J., McEachen, J. (2017) Deep Learning

-Coyle, D., Meyer, O. (2021) Beyond CLIL

Kirjandus

Aruvee, M. (2023) *Tekstikeskne aine- ja keeleõpetus: teoreetiline raamistik ja praktilised soovitused*, doktoritöö, TLU

Baird, P., Argus, R., & Meristo, M. (2022). *Eesti keelt teise keelena omandavate laste eesti keele oskuse areng aasta jooksul*. *Philologia Estonica Tallinnensis*, (7), 39-79.

Chi, M. T., & Wylie, R. (2014). *The ICAP framework: Linking cognitive engagement to active learning outcomes*. *Educational psychologist*, 49(4), 219-243.

Coyle, D., & Meyer, O. (2021). *Beyond CLIL: Pluriliteracies teaching for deeper learning*. Cambridge University Press.

Coyle, D., Meyer, O., & Staschen-Dielmann, S. (Eds.). (2023). *A deeper learning companion for CLIL: Putting pluriliteracies into practice*. Cambridge University Press.

De Moor, An (2023) ettekanne “Pikilõikeuuring tudengite keeleoskusest kõrgharises” uuring “Language-sensitive education” ECML keskus Graz

<https://www.demorgen.be/nieuws/empathie-impliceren-heel-wat-hogeschoolstudenten-weten-niet-wat-die-woorden-betekenen-b3b7853e/>

Dale, L., & Tanner, R. (2012). *CLIL activities with CD-ROM: A resource for subject and language teachers*. Cambridge University Press.

Ellis, R. (2009). *Implicit and explicit learning, knowledge and instruction. Implicit and explicit knowledge in second language learning, testing and teaching*, 42, 3-25.

EIM Eesti ühiskona monitooring (2023) <https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2024-04/EIM%202023%20aruanne.pdf>

Fullan, M., Quinn, J., McEachen, J. (2017) *Deep Learning*

García, O., (2009) *Bilingual education in the 21st century: A global perspective*. Malden, MA: Wiley-Blackwell.

Gallois, C., B. Watson, and M. Brabant. 2009. "Attitudes to Language and Communication." In *Handbook of Language and Communication: Diversity and Change*, edited by M. Hellinger and A. Pauwels, 595–618. Berlin: Mouton de Gruyter.

Kamusella, T. D. (2018). *Russian: A Monocentric or Pluricentric Language?* In *Colloquia Humanistica* (No. 7, pp. 153-196). Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk.

Klaas-Lang, B; Praakli, K.; Vender, D. (2024). *Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas. Mitte-eesti kodukeelelastevanemate keelehoiakute uuring ja tegevussoovitused.*

<https://www.tartu.ee/et/eestikeelsele-haridusele-uleminek>

Mehisto, P. (2012). *Criteria for Producing CLIL Learning Material*. Online Submission.

OECD *Future of Education and Skills 2030* https://www.youtube.com/watch?v=M3u1AL_aZjI

Rannu, K., Ljalikova, A., & Poom-Valickis, K. (2024). *Influences on teachers' attitudes towards languages of learning and teaching: the Estonian experience*. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 45(4), 852-867.

Skehan, P., & Foster, P. (2012). *Complexity, accuracy, fluency and lexis in task-based performance*. *Dimensions of L2 performance and proficiency: Complexity, accuracy and fluency in SLA*, 32, 199.

Siiner, M., & Vihalemm, T. (2013). *Jätksuutlik keelepoliitika: kas ja kuidas?*. *Keel ja Kirjandus*, 2, 81-94.

Sweller, J. (1994). *Cognitive load theory, learning difficulty, and instructional design*. *Learning and instruction*, 4(4), 295-312.

UUT MOO DI AKA DEE MI LINE

Küsimused ja arutelu

Kaasrahastatud
Euroopa Liit

Eesti
Tuleviku Fond

TALLINNA ÜLIKOOL

Aitäh!

aleksandra.ljalikova@tlu.ee

Kaasrahastatud
Euroopa Liit

Eesti
Tuleviku Peaks

TALLINNA ÜLIKOOL